

**ПрАТ «ВНЗ «МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ
ПЕРСОНАЛОМ»**

Придунайська філія

***СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
(ВИБІРКОВОЇ)
«ОСНОВИ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА»***

Спеціальність **D3 Менеджмент**

Освітній рівень: **перший (бакалаврський) рівень**

Освітня програма: **Менеджмент**

Загальна інформація про навчальну дисципліну

Назва навчальної дисципліни	Основи безпеки підприємства
Шифр та назва спеціальності	D3 «Менеджмент»
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський) рівень вищої освіти
Статус дисципліни	вибіркова
Кількість кредитів і годин	3 кредити / 90 год. Лекції: 20 Семінарські заняття: 14 Самостійна робота студентів: 56
Терміни вивчення дисципліни	7 семестр
Мова викладання	українська
Вид підсумкового контролю	залік
Сторінка дисципліни на сайті	https://drive.google.com/file/d/1EggfF4Ub6cHwz28aZlcvzhLrtS5T2pqk/view?usp=sharing

Загальна інформація про викладача. Контактна інформація.

Ліганенко Ірина Віталіївна	
Науковий ступінь	кандидат економічних наук
Вчене звання	доцент
Посада	доцент кафедри економіки та менеджменту (Гарант програми)
Дисципліни, які викладає НПП	Теорія організацій Маркетинг Менеджмент Стратегічне управління підприємством
Напрями наукових досліджень	Стратегічне управління розвитком бізнесу та маркетингові стратегії в умовах цифрової трансформації; формування корпоративної культури, антикризовий менеджмент та забезпечення економічної безпеки підприємств
Посилання на реєстри ідентифікаторів для науковців	Гугл Академія https://scholar.google.com/citations?user=f2VWxQMAAAAAJ&hl=ru ORCID: https://orcid.org/0000-0003-0716-289X SCOPUS: https://surli.cc/xvnypj
Контактна інформація викладача	
Е-mail:	menedzmentuk@gmail.com
контактний телефон.	+380677445957
Телефон кафедри	+380677445957
Портфоліо викладача	https://izmail.maup.com.ua/assets/files/liganenko-portfolio.pdf

Анотація курсу. Навчальна дисципліна «Основи безпеки бізнесу» є критично важливим освітнім компонентом, що формує у майбутніх менеджерів культуру захисту інтересів підприємства. У сучасному турбулентному середовищі, обтяженому воєнними ризиками, кіберзагрозами та жорсткою конкуренцією, здатність зберегти активи компанії є не менш важливою, ніж здатність генерувати прибуток. Курс розглядає безпеку комплексно: від фізичного захисту ресурсів та перевірки надійності контрагентів до протидії корпоративному шахрайству, захисту комерційної таємниці та кібергігієни персоналу.

Предметом навчальної дисципліни є система управлінських, правових, економічних та організаційних заходів, спрямованих на захист життєво важливих інтересів підприємства від внутрішніх та зовнішніх загроз.

Метою вивчення дисципліни є формування професійних компетентностей щодо ідентифікації ризиків господарської діяльності, організації ефективної системи економічної безпеки та забезпечення безперервності бізнес-процесів у кризових ситуаціях.

Завдання дисципліни передбачають опанування методів конкурентної розвідки та перевірки ділових партнерів (Due Diligence), вивчення нормативно-правової бази захисту інформації та персональних даних. Важливим аспектом є набуття навичок кадрової безпеки (запобігання інсайдерству), розробки політики конфіденційності та механізмів протидії рейдерським захопленням.

За результатами вивчення курсу студент повинен

знати:

- класифікацію загроз економічній безпеці (зовнішні/внутрішні, реальні/потенційні);
- правові основи захисту комерційної таємниці та конфіденційної інформації;
- ознаки корпоративного шахрайства та фіктивного підприємництва;
- структуру та функції служби безпеки підприємства;
- алгоритми дій персоналу у надзвичайних ситуаціях та при кібератаках.

вміти:

- здійснювати експрес-діагностику надійності контрагентів за допомогою відкритих державних реєстрів;
- розробляти та впроваджувати режим комерційної таємниці на підприємстві (складати договори про нерозголошення — NDA);
- виявляти індикатори фінансової нестійкості бізнесу;
- оцінювати кадрові ризики при наймі та звільненні працівників;
- організовувати захист інформаційних ресурсів від несанкціонованого доступу та соціальної інженерії..

Пререквізити. Дисципліна викладається в четвертому семестрі та базується на знаннях курсів «Вступ до спеціальності "Менеджмент"», «Правознавство» (базові знання законодавства) та «Економіка підприємства» (розуміння активів та ресурсів), що вивчалися раніше.

Постреквізити. Набуті компетентності є фундаментом для подальшого вивчення дисциплін «Стратегічне управління підприємством» (стратегії виживання та антикризове управління), «Операційний менеджмент» (безпека ланцюгів

постачання), а також використовуються при написанні кваліфікаційної роботи бакалавра.

Зміст навчальної дисципліни

№	Назва теми	Методи навчання/методи оцінювання
Тема 1	Теоретичні основи економічної безпеки підприємства.	Методи навчання: – Лекції-візуалізації (демонстрація технічних засобів захисту інформації, схем шахрайства та класифікації загроз); – Воркшопи (практикуми з перевірки контрагентів через відкриті державні реєстри (OSINT) та складання договорів про нерозголошення (NDA)); – Case Study (аналіз реальних сценаріїв рейдерських захоплень, корпоративних конфліктів та витоку даних); – Проектна робота (командна розробка концепції безпеки підприємства: від аудиту вразливостей до плану дій у кризових ситуаціях). Методи оцінювання – Поточний контроль: експрес-тестування, перевірка розрахункових задач (медіапланування). – Творчі завдання: захист креативного брифу, презентація медіаплану та комунікаційної стратегії. – Модульний контроль: письмова МКР. – Підсумковий контроль: залік (тест).
Тема 2	Система загроз та ризиків господарської діяльності	
Тема 3	Організація служби безпеки на підприємстві	
Тема 4	Кадрова безпека: найм, лояльність та моніторинг персоналу	
Тема 5	Інформаційна безпека та режим комерційної таємниці	
Тема 6	Кібербезпека та захист від соціальної інженерії	
Тема 7	Фінансова безпека та індикатори кризового стану	
Тема 8	Конкурентна розвідка та протидія промисловому шпигунству	
Тема 9	Правова безпека та механізми протидії рейдерству	
Тема 10	Безпека бізнесу в умовах воєнного стану та надзвичайних ситуацій	
Модульна контрольна робота		
Форма контролю залік		

Технічне обладнання та програмне забезпечення

Викладання дисципліни відбувається у спеціалізованих аудиторіях із використанням мультимедійних засобів (проектор, комп'ютер) для наочного представлення матеріалу. Студенти мають доступ до фахової літератури в бібліотеці, а також до мережі Інтернет через Wi-Fi для роботи з цифровими інструментами та базами даних

Форми та методи контролю

Система оцінювання результатів навчання складається з поточного та підсумкового (семестрового) контролю. Поточний контроль здійснюється систематично на семінарських і практичних заняттях. Його мета – перевірка теоретичних знань та практичних навичок, зокрема вміння здійснювати діагностику, прогнозування та використовувати спеціалізоване програмне забезпечення для моделювання й аналізу даних.

Форми оцінювання охоплюють:

- усні види робіт: виступи, презентації аналітичних досліджень, захист кейсів, участь у фахових дискусіях та мозкових штурмах;
- письмові види робіт: виконання тестів, контрольних завдань, підготовка аналітичних записок та рефератів.

Методи контролю поєднують усні опитування, перевірку розрахункових завдань і звітів, а також моніторинг активності здобувачів під час вирішення проблемних ситуацій.

Система оцінювання та вимоги.

Таблиця розподілу балів, які отримують здобувачі вищої освіти*

Теми	Поточний контроль знань						Підсумковий контроль		Загальна кількість балів
	Семінар 1 (Тема 1,2)	Семінар 2 (Тема 3,4)	Семінар 3 (Тема 5)	Семінар 4 (Тема 6,7)	Семінар 5 (Тема 8,9)	Семінар 6 (Тема 10)	Модульна контрольна робота	Залік**	
Робота на семінарському занятті	6	6	6	6	6	6	20	20*	100
Самостійна робота	4	4	4	4	4	4			

*Таблиця містить інформацію про максимальні бали за кожен вид навчальної роботи здобувача вищої освіти.

Критерії та порядок оцінювання

Оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти здійснюється відповідно до чинного «Положення про оцінювання знань студентів» у закладі вищої освіти. Система оцінювання є накопичувальною, прозорою та враховує всі види навчальної активності студента протягом семестру.

1. Оцінювання модульного контролю

Модульний контроль проводиться на завершальному занятті змістового блоку у формі письмової модульної контрольної роботи (МКР). Метою МКР є комплексна перевірка рівня засвоєння теоретичного матеріалу та вміння застосовувати його на практиці.

При оцінюванні модульного тесту враховуються обсяг, точність, аргументованість відповідей та правильність виконання практичних завдань. Максимальна оцінка за модульну контрольну роботу становить 20 балів.

Шкала оцінювання МКР:

- Оцінка «**відмінно**» (**A**) виставляється за правильне виконання всіх завдань (або більше 90% обсягу роботи). Студент демонструє глибокі знання теорії та творчий підхід до вирішення практичних завдань. (Рейтингові бали: 18–20 балів)

- Оцінка «добре» (**B**) виставляється за виконання 80–89% всіх завдань. Студент добре володіє матеріалом, але допускає незначні неточності у формулюваннях або розрахунках. (Рейтингові бали: 16–17 балів).
- Оцінка «добре» (**C**) виставляється за виконання 70–79% всіх завдань. Студент знає основний матеріал, але відчуває труднощі з обґрунтуванням рішень або допускає механічні помилки. (Рейтингові бали: 14–15 балів).
- Оцінка «задовільно» (**D**) виставляється за правильне виконання 60–69% запропонованих завдань. Студент орієнтується в базових поняттях, але відповіді є поверхневими. (Рейтингові бали: 12–13 балів).
- Оцінка «задовільно» (**E**) виставляється, якщо правильно виконано 50–59% запропонованих завдань. Це мінімальний рівень, достатній для зарахування модуля. (Рейтингові бали: 10–11 балів).
- Оцінка «незадовільно» (**FX**) виставляється, якщо виконано менше 50% завдань. Модуль не зараховано, потрібне повторне вивчення матеріалу. (Рейтингові бали: менше 10 балів).
- **Неявка** на модульний тест без поважної причини оцінюється у 0 балів.

2. Оцінювання самостійної роботи

Загальна кількість балів, отриманих студентом за виконання самостійної роботи, є важливою складовою академічної успішності з дисципліни. Самостійна робота спрямована на поглиблення знань з тем, винесених на самостійне опрацювання, та розвиток навичок пошуку й аналізу інформації.

Самостійна робота з кожної теми, відповідно до робочої програми курсу, оцінюється в діапазоні від 0 до 4 балів за допомогою стандартизованих критеріїв:

- 4 бали («Відмінно»): Завдання виконано в повному обсязі, вчасно, продемонстровано творчий підхід, глибокий аналіз джерел та вміння робити обґрунтовані висновки.
- 3 бали («Добре»): Завдання виконано правильно, але є незначні зауваження до оформлення або повноти розкриття окремих питань.
- 2 бали («Задовільно»): Завдання виконано частково, наявні суттєві помилки, матеріал викладено поверхнево або порушено терміни здачі.
- 0–1 бал («Незадовільно»): Завдання не виконано, виконано неправильно або є ознаки академічного плагіату.

Шкала оцінювання виконання самостійної роботи (індивідуальних завдань) критерії оцінювання.

Максимально можлива оцінка самостійної роботи (індивідуальні завдання)	Рівень виконання			
	Відмінно	Добре	Задовільно	Незадовільно
4	4	3	2	0-1

3. Оцінювання додаткових (індивідуальних) видів навчальної діяльності

Для стимулювання наукової та творчої активності студентів передбачено нарахування заохочувальних (бонусних) балів. До додаткових (індивідуальних) видів навчальної діяльності відносять активності, що виконуються понад обсяги завдань, встановлених робочою програмою дисципліни, зокрема:

- участь у роботі наукових конференцій, круглих столів та семінарів;
- активна участь у діяльності наукових гуртків та проблемних груп кафедри;
- підготовка наукових публікацій (тез доповідей, статей);
- участь у Всеукраїнських та Міжнародних олімпіадах і конкурсах наукових робіт.

Порядок нарахування: За рішенням кафедри здобувачам освіти, які брали активну участь у науково-дослідній роботі та виконували вищезазначені види діяльності, можуть присуджуватися додаткові бали до рейтингу з відповідної освітньої компоненти (в межах загальної суми 100 балів).

Відповідно до п. 2.9.11.2 Положення про оцінювання, окрім виконання основних видів робіт, здобувачам освіти можуть нараховуватися додаткові заохочувальні бали за високий рівень навчальної дисципліни та систематичну роботу. Підставою для нарахування таких балів є:

- відвідування всіх лекційних, семінарських та практичних занять (відсутність пропусків без поважних причин);
- наявність повного власного рукописного конспекту лекцій;
- глибоке опрацювання додаткового навчального матеріалу;
- відвідування додаткових консультацій за участі викладача;
- своєчасне виконання та захист усіх передбачених програмою видів робіт. Ці бали додаються до поточного рейтингу студента і є інструментом мотивації до відповідального ставлення до освітнього процесу.

4. Підсумкове семестрове оцінювання (Залік)

Підсумкове семестрове оцінювання (залік) є обов'язковим етапом завершення вивчення дисципліни. Воно може відбуватися у формі накопичення балів (автоматично) або складання письмового тесту.

Формою підсумкового контролю є залік у вигляді письмового тесту. Підсумкова оцінка виставляється на основі результатів навчання студента протягом семестру та складається з суми балів поточного контролю (семінари, самостійна робота), модульного контролю та заохочувальних балів.

Порядок формування оцінки:

Студенти, які виконали всі необхідні завдання (включаючи МКР) і набрали в сумі 60 балів або вище, отримують підсумкову оцінку відповідно до набраної кількості балів без додаткового тестування («автоматом»).

Для студентів, які виконали обов'язкові види робіт, але отримали суму балів нижче 60, а також для тих, хто бажає поліпшити свій результат (підвищити рейтинговий бал), викладач проводить підсумкову контрольну роботу у формі тесту під час останнього запланованого заняття.

Для оцінювання результатів навчання здобувача вищої освіти впродовж семестру застосовується 100-бальна, національна та шкала ЄКТС оцінювання

Шкала підсумкового оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	Зараховано
82 – 89	B	добре	
75 – 81	C		
68 – 74	D	задовільно	
60 – 67	E		
35 – 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0 – 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Політика курсу

Успішне опанування освітнього компонента «Основи безпеки підприємства» вимагає від здобувачів освіти високої самодисципліни та відповідального ставлення до навчального процесу.

Обов'язковими умовами є регулярне відвідування лекційних і практичних занять, активна участь в аудиторній роботі, а також своєчасне і якісне виконання всіх видів самостійних та контрольних завдань, передбачених програмою. У разі пропуску занять або отримання незадовільних результатів студент зобов'язаний ліквідувати академічну заборгованість шляхом відпрацювання відповідних тем.

Невіддільною складовою навчання є суворе дотримання норм академічної етики та культури поведінки. Освітній процес базується на принципах академічної доброчесності, що передбачає виключно самостійне виконання всіх письмових робіт, доповідей та презентацій. Будь-які запозичення думок чи текстів інших авторів мають супроводжуватися коректними посиланнями на першоджерела. У межах курсу неприпустимими є будь-які прояви академічної недоброчесності, зокрема плагіат, самоплагіат, фабрикація та фальсифікація даних, списування, обман, хабарництво чи необ'єктивне оцінювання.

Рекомендовані джерела інформації

Основна література

1. Про захист від недобросовісної конкуренції : Закон України від 07.06.1996 № 236/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/236/96-vp#Text> (Глава 4 «Неправомірне збирання, розголошення та використання комерційної таємниці»).
2. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення : Закон України від 06.12.2019 № 361-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20#Text>.
3. Про захист персональних даних : Закон України від 01.06.2010 № 2297-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17#Text>.
4. Про основні засади забезпечення кібербезпеки України : Закон України від 05.10.2017 № 2163-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2163-19#Text>.

5. Про інформацію : Закон України від 02.10.1992 № 2657-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>.
6. Про перелік відомостей, що не становлять комерційної таємниці : Постанова Кабінету Міністрів України від 09.08.1993 № 611. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/611-93-п#Text> (Ключовий документ для визначення того, що підприємство зобов'язане показувати перевіряючим).
7. Гриненко В. В. Основи безпеки бізнесу : конспект лекцій з навчальної дисципліни (для студентів денної і заочної форм навчання першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 076 – Підприємництво, торгівля та біржова діяльність) / В. В. Гриненко ; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2021. – 68 с. <https://surl.li/kqkxgo>
8. Основи забезпечення економічної безпеки підприємництва: навч. посібник для слухачів магістратури / Л. В. Рибальченко, О. О. Косиченко. Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2022. 120 с. <https://surl.li/ovdhkr>
9. Марченко О.С. Економічна безпека підприємства : навч. посіб. / О. С. Марченко; М-во освіти і науки України, Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, Каф. екон. теорії. – Харків : Право, 2022. – 246 с <https://surl.li/oiynde>
10. Герасименко Ю.С. Економічна безпека діяльності підприємства: навчально-методичний посібник. Біла Церква: БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН України, 2024. 212 с. <https://surl.li/frbzud>
11. Іванова Н.С. Економічна безпека : навч. посібник. / укл. Н.С. Іванова / Донец. нац. ун-т економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського, каф. маркетингу, менеджменту та публ. адміністрування. Кривий Ріг: ДонНУЕТ, 2020. 139 с. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.10022448>

Допоміжна література:

1. Висоцький Ю. Б. Процес формування обліково-аналітичного забезпечення управління економічною безпекою підприємства. Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління. 2025. № 17. DOI: <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2025-17-09-02>.
2. Воловельська І. В., Ветров Е., Утемсинова Ж. Економічна безпека підприємства: сучасні методи управління. Вісник економіки транспорту і промисловості. 2023. № 83. С. 199–205. DOI: <https://doi.org/10.18664/btie.83.300280>.
3. Гоменюк М. О. Управління економічною безпекою в контексті підвищення конкурентоспроможності підприємства. Інвестиції: практика та досвід. 2024. № 6. С. 241–245. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2024.6.241>.
4. Залізнюк В. П., Сафонік Н. П., Кая А. С. Превентивне управління економічною безпекою в умовах ведення міжнародного бізнесу. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2022. Вип. 41. С. 42–46. DOI: <https://doi.org/10.32782/2413-9971/2022-41-8>.
5. Зачосова Н. В., Ковальова О. Д. Особливості управління економічною безпекою суб'єкта господарювання з урахуванням загроз воєнного часу. Науковий погляд: економіка та управління. 2023. № 3 (83). С. 80–85. DOI: <https://doi.org/10.32782/2521-666X/2023-83-11>.

6. Оніщенко М. Л., Сюркало Б. І. Особливості механізму управління економічною безпекою підприємства. Економіка і суспільство. 2018. Вип. 16. С. 446–452. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/256>.
7. Руденко М. Методичний підхід до управління економічною безпекою будівельного підприємства. Проблеми і перспективи економіки та управління. 2023. № 4 (32). С. 175–186. DOI: [https://doi.org/10.25140/2411-5215-2022-4\(32\)-175-186](https://doi.org/10.25140/2411-5215-2022-4(32)-175-186).
8. Стегней М. І., Михальчинець Г. Т., Нестерова С. В., Петричко М. М. Модель управління економічною безпекою бізнесу в умовах подолання сучасних загроз. Journal of Management, Economics and Technology. 2024. № 2. С. 27–38. URL: <https://repo.btu.kharkov.ua/handle/123456789/58947>.

Електронні ресурси

1. Єдиний державний реєстр судових рішень : офіц. вебпортал судової влади України. URL: <https://reyestr.court.gov.ua> .
2. Безкоштовний запит з Єдиного державного реєстру (ЄДР) : сайт Міністерства юстиції України. URL: <https://usr.minjust.gov.ua/content/free-search>
3. Портал «Війна і санкції» : база даних НАЗК. URL: <https://nazk.gov.ua/uk/pro-nazk/sanktsijni-spysky-nazk-vidteper-i-v-onlajn-servisi-youcontrol/>
4. Єдиний веб-портал використання публічних коштів (Spending.gov.ua). URL: <https://spending.gov.ua>.
5. Сайт Державної податкової служби України (сервіс «Дізнайся більше про свого бізнес-партнера»). URL: <https://cabinet.tax.gov.ua/help/info-partner.html>
6. Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації України (Держспецзв'язку) : офіц. вебсайт. URL: <https://cip.gov.ua>
7. CERT-UA (Computer Emergency Response Team of Ukraine) : урядова команда реагування на комп'ютерні надзвичайні події. URL: <https://cert.gov.ua> (актуальна інформація про кіберзагрози та вразливості).
8. ISO/IEC 27001 Information security management : сторінка стандарту на сайті ISO. URL: <https://www.iso.org/isoiec-27001-information-security.html>.
9. Association of Certified Fraud Examiners (ACFE) : асоціація сертифікованих фахівців з розслідування шахрайства. URL: <https://www.acfe.com>
10. Державна служба фінансового моніторингу України : офіц. вебсайт. URL: <https://fiu.gov.ua>
11. YouControl : аналітична система для комплаєнсу, аналізу ринків та ділової розвідки. URL: <https://youcontrol.com.ua>